

[18. 1.]

MISSIVE. *Inlichtingen op het adres van mr. A. J. Sandberg te Utrecht, houdende verzoek om in de gelegenheid te worden gesteld, aan de Utrechtsche faculteit van wis- en natuurkunde te promoveren; uitgebragt in de zitting van den 2den September 1870.*

's GAVENHAGE, den 9den Augustus 187.

Ik meen niet beter te kunnen voldoen aan den wensch naar inlichting betreffende een adres van mr. A. J. SANDBERG, door de Tweede Kamer der Staten-Generaal kenbaar gemaakt blijkens Uw schrijven van den 2den Julij jl., dan door overlegging van een afschrift der te dier zake gewisselde stukken. Zoodanig afschrift heb ik alzoo de eer hiernevens aan te bieden.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

FOCK.

*Den Heer Voorzitter van
de Tweede Kamer der Staten-Generaal.*

UTRECHT, 11 Julij 1869.

Hoog Wel Geb. Heer!

Aangezien ik den 1sten April 1869 bij de Utrechtsche philosophische faculteit één uur aangevraagd heb ten einde in de mathematisch-physische faculteit te promoveren en thans op den 11den Julij 1869 nog niet aan mijn verzoek voldaan is, verlang ik dat onderzocht worde in hoever die faculteit daartoe regt heeft.

UEd. dienstw.,

(get.) MR. A. J. SANDBERG.

Voor eensluidend afschrift,

*De Secretaris-Generaal bij het Ministerie
van Binnenlandsche Zaken,*

HUBRECHT.

N°. 179.

5de AFDEELING:

*Onderwijs, kunsten
en wetenschappen.*

's GRAVENHAGE, 15 Julij 1869.

Ik heb de eer U E. G. A. te verzoeken mij *zoo spoedig mogelijk* te willen mededeelen, of het feit waarop door den heer SANDBERG in zijn hierbijgaand schrijven wordt gewezen, geheel juist is en mij verder omtrent deze zaak nadere inlichtingen te willen doen toekomen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.) FOCK.

*Aan Heeren Curatoren der
Hoogeschool te Utrecht.*

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal,

HUBRECHT.

N°. 410.

UTRECHT, den 17den Julij 1869.

In antwoord op de missive van Uwe Excellentie, dd. 15 Julij 1869, n°. 179, 5de afd., en onder terugzending van den daarbij gevoegden brief van den heer mr. A. J. SANDBERG, houdende eene klacht tegen de wis- en natuurkundige faculteit der hoogeschool alhier, als zou zij niet voldaan hebben aan het door hem gedaan verzoek, ter bekoming van een uur om in die faculteit te promoveren, hebben wij de eer aan Uwe Excellentie mede te deelen:

dat genoemde heer SANDBERG zich voor eenigen tijd op officieuse wijze tot den secretaris van ons collegie heeft gewend, met de mededeeling, dat hij reeds in het einde der maand November 1868 bij de bovengenoemde faculteit alhier een uur aangevraagd had, om in de wis- en natuurkunde te promoveren; dat de hoogleeraar HOEK toen eerst zijne dissertatie langer dan anderhalve maand in handen gehouden had, terwijl hij zich had verbonden om die in ééne week na te zien en te beoordeelen; dat hem daarop de graad van doctor in de philosophie, na afloop van het eindelijk verkregen promotie-uur, geweigerd was op deze gronden: dat de faculteit noch met het stuk zelf, noch met de verdediging ingenomen was; dat hij daarop nogmaals een uur heeft aangevraagd om te promoveren, nadat hij zijne dissertatie nog veel beter gemaakt had; dat hij daarop langer dan eene maand gewacht heeft en men hem eindelijk eene faculteits-vergadering heeft beloofd, waarop men dan zou zien wat men zou doen.

Voorts kunnen wij Uwer Excellentie mededeelen, dat onze secretaris van het bovenstaande op officieuse wijze berigt heeft gegeven aan den hoogleeraar MIQUEL, deken dier faculteit, en dat deze langs denzelfden weg heeft te kennen gegeven, dat hij daarvan aan de faculteit mededeeling gedaan had, en dat hij, mede uit haren naam, het volgende resumé dezer geschiedenis heeft gegeven.

De heer SANDBERG had reeds vroeger getoond door een zonderling geschrijf tegen professor OPZOOMER, zeer opgewonden te zijn. Dit nam de faculteit natuurlijk niet in aanmerking, toen zij hem het doctoraal examen in de philosophie afnam, dat zoo schraal was, dat hij nauwelijks en zonder graad tot het derde gedeelte op de promotie werd toegelaten. Hij wilde toen onder professor HOEK eene astronomische dissertatie schrijven, maar deze vond, na veel moeite, vergeefschen arbeid en allerlei onaangenaamheden, hem daartoe geheel ongeschikt. Plotseling vertrok de heer SANDBERG naar Bonn en is met eene dissertatie van astronomischen inhoud teruggekeerd, die deels de kenmerken van eene bekwame hand, deels die van onkunde droeg. De deskundige leden der faculteit waren van oordeel, dat bij de promotie moest blijken, dat de heer SANDBERG zelf die dissertatie bewerkt had. Bij de promotie bleek het tegendeel, en toen deze in eere soort van examen veranderde, werd het duidelijk, dat de heer SANDBERG in de beginselen dier wetenschap nog onkundig was. Hij werd dus afgewezen en vertrok naar Leiden. Nu komt hij op nieuw naar Utrecht, legt dezelfde hier en daar ligtelijk gecorrigeerde dissertatie der faculteit voor, en verlangt te promoveren. Om nu verder schandaal te voorkomen, besloot de faculteit hem voor haar te ontbieden, over de dissertatie met hem te spreken en haar gevoelen kenbaar te maken, dat zij hem niet voor den auteur hield, en hem in zachte termen het gevaar eener nieuwe proeve voor oogen te houden. Hij gaf toen de boodschap, dat hij met de faculteit niets te doen had, maar alleen den dag zijner promotie wenschte te vernemen.

Wij vertrouwen dat de bovenstaande inlichtingen vol-

Inlichtingen op het adres van mr. Sandberg, houdende verzoek om aan de faculteit van wis- en uatuurkunde te promoveren.

doende zullen zijn om Uwe Excellentie met de toedragt dezer zaak bekend te maken.

Curatoren der Hoogeschool te Utrecht,

(get.) W. C. MEES, *President.*

" W. J. VAN HOIJTEMA, *Secretaris.*

Aan

*Zijne Excellentie den heer Minister van
Binnenlandsche Zaken te 's Gravenhage.*

Voor eensluidend afschrift:

*De Secretaris-Generaal bij het Ministerie
van Binnenlandsche Zaken,*

HUBRECHT.

N°. 245.

5DE AFDEELING:

*Onderwijs, kunsten
en wetenschappen.*

's GRAVENHAGE, 22 Julij 1869.

Na kennis te hebben genomen van Uw berigt van den 17den dezer, n°. 410, meen ik U. E. G. A. in overweging te mogen geven de wis- en natuurkundige faculteit uit te noodigen, aan mr. SANDBERG een nader uur te bepalen voor zijne promotie.

Mogt hij daarbij, gelijk na de ontvangen mededeelingen niet onwaarschijnlijk is, niet slagen, dan heeft hij dit zich zelve te wijten. In allen geval schijnt hem de gelegenheid tot promoveren niet te kunnen worden onthouden.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.) FOCK.

*Aan Heeren Curatoren der
Hoogeschool te Utrecht.*

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal,

HUBRECHT.

UTRECHT, 25 Februarij 1870.

EXCELLENTIE!

De ondergeteekende geeft U met verschuldigden eerbied te kennen, dat hij 3 maanden geleden van de wis- en natuurkundige faculteit alhier berigt ontving verlof te hebben om te promoveren op een ander onderwerp als het ingezondene. Hij antwoordde: dat het onderwerp, zijns inziens, geene bezwaren had, en dat hij een uur voor den

verlangden graad afwachtte. De faculteit bleef hierop antwoord schuldig, het opgezonden stuk behoudende, dat men evenwel slechts ter toepassing van den wettelijken vorm behoeft in te zenden, en zich nu reeds 6 maanden bij haar bevond. Daar de ondergeteekende evenwel in dit geval gaarne niet alleen de wettigheid, maar ook de gegrondheid van de afkeuring der faculteit wenschte te kennen, stelt hij voor het hierbijgevoegde specimen inaugurale aan het oordeel van deskundigen op te dragen, bijv. prof. ARGELANDU, uit Bonn, die het aangeraden heeft, prof. KAISER, uit Leiden, of hunne observatoren, en ofschoon hij ook zelf hiertoe zou kunnen overgaan, zal die handelwijze van Uwe Excellentie uitgaande geheel andere gevolgen kunnen hebben.

Tegen art. 108 der wet op het hooger onderwijs zal daarin moeilijk iets te vinden zijn; maar aangezien de ondergeteekende een jaar op eene gelegenheid wacht om te promoveren, die hem toen geweigerd werd om dezelfde reden, waarvan de juistheid hem nog altijd moet blijken, wenschte hij de beslissing hieromtrent aan het oordeel van een derde over te laten.

Daar hij zich bovendien steeds met astronomie bezig houdt, zou hij gaarne de vergunning erlangen om van de instrumenten van het observatorium gebruik te maken, althans van enkele daarvan; eene vergunning, waarmede de hoogl. HOEK ook jegens studenten zeer spaarzaam was.

Aangenaam zal het den ondergeteekende zijn omtrent beide punten eene decisie van Uwe Excellentie te verkrijgen, waarmede hij blijft

Van Uwe Excellentie de dienstw. dienaar,

(get.) A. J. SANDBERG.

*Aan Zijne Excellentie
den Minister van Binnenlandsche Zaken.*

Voor eensluidend afschrift,

*De Secretaris-Generaal bij het Ministerie
van Binnenlandsche Zaken,*

HUBRECHT.

UTRECHT, 31 Maart 1870.

EXCELLENTIE!

De ondergeteekende neemt de vrijheid zich nogmaals bij U te vervoegen ten einde zijn verzoek vervat in zijn brief van de vorige maand (25 Februarij) te ondersteunen. Gaarne wenscht hij, dat eene beslissing daaromtrent niet al te lang uitgesteld worde, daar zijn studentschap daarvan afhankelijk is, en hij nu reeds niet tot het viseren zijner bul heeft durven over te gaan.

Mogten mondelinge inlichtingen aan Uwe Excellentie noodig of wenschelijk voorkomen dan is hij bereid die te geven, zich neemende:

Van Uwe Excellentie de dienstw. dienaar,

(get.) Mr. A. J. SANDBERG.

*Aan Zijne Excellentie
den Minister van Binnenlandsche Zaken.*

Voor eensluidend afschrift,

*De Secretaris-Generaal bij het Ministerie
van Binnenlandsche Zaken,*

HUBRECHT.

Inlichtingen op het adres van mr. Sandberg, houdende verzoek om aan de faculteit van wis- en natuurkunde te promoveren.

N°. 212.

5de AFDEELING:

Onderwijs, kunsten
en wetenschappen.

's GRAVENHAGE, 2 April 1870.

Bij mijne kantbeschikking van den 28sten Februarij jl., n°. 85, verzocht ik uw gevoelen te vernemen omtrent het U daarbij toegezonden adres van mr. A. J. SANDBERG, betreffende zijne promotie in de wis- en natuurkunde.

Tot dusverre ontving ik daarop geenerlei berigt.

Thans komt de adressant op deze zaak terug, en daar eene spoedige beslissing in dezen allezins wenschelijk en billijk mag worden geacht, heb ik de eer U E.G.A. te verzoeken de inzending van uw advies omtrent voormeld adres zooveel mogelijk te willen bespoedigen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

Voor den Minister,

De Secretaris-Generaal,

(get.) HUBRECHT.

*Aan Heeren Curatoren der
Hoogeschool te Utrecht.*

Voor eensluitend afschrift,

De Secretaris-Generaal,

HUBRECHT.

N°. 166.

UTRECHT, den 7den April 1871.

Ter beantwoording der missive van Uwe Excellentie dd. 2 April 1870, lit. G, 5de afdeling, en met terugzending van het adres van mr. A. J. SANDBERG, betreffende zijne promotie in de wis- en natuurkunde met de daarbij gevoegde dissertatie, bij kantbeschikking van den 28sten Februarij jl., n°. 85, om consideratien en advies in onze handen gesteld, hebben wij de eer het volgende aan Uwe Excellentie mede te deelen.

Naar aanleiding van een schrijven van den voorzitter van ons collegie aan Uwe Excellentie, hebben wij onder dagteekening van den 25sten October 1869, ter voorkoming zoo mogelijk van verdere moeilijkheden en op grond der bijzonderheden welke ons door de wis- en natuurkundige faculteit waren medegedeeld en aan Uwe Excellentie zijn kenbaar geworden bij ons schrijven van den 17den Julij 1869, n°. 410, de wis- en natuurkundige faculteit uitgenoodigd om aan mr. SANDBERG te kennen te geven, dat zij bereid is op nieuw een uur voor zijne promotie te bepalen, onder voorwaarde, dat de promovendus eene dissertatie over een ander onderwerp dan vroeger is behandeld ter defensie aanbiede.

Het nader schrijven van den heer mr. SANDBERG aan Uwe Excellentie, gezonden hebbende om consideratien en advies aan de wis- en natuurkundige faculteit, ontvangen wij onder dagteekening van 4 April 1870 van die faculteit het berigt, dat dezelve, op een schrijven van den heer SANDBERG aan de faculteit, om tot de promotie te worden toegelaten, heeft geantwoord, dat daartoe geene bezwaren bestaan, ingeval namelijk de dissertatie handelt over een ander onderwerp dan het vroegere.

De faculteit geeft ons verder in overweging, daar zij geen aanleiding heeft om op haar vroeger advies terug te komen, aan de Regering voor te stellen bij genoemde beslissing te volharden.

Wij moeten ons met dat gevoelen wel vereenigen.

Nu eenmaal de faculteit haar oordeel over dit stuk heeft uitgesproken, zoo als zij heeft gedaan, komt het ons ongepast voor, over die dissertatie deskundigen in den vreemde of te Leiden te hooren, en zouden wij meenen, dat door Uwe Excellentie aan den heer SANDBERG zou kunnen worden te kennen gegeven, dat de heer SANDBERG door de wis- en natuurkundige faculteit tot de promotie zal worden toegelaten, wanneer hij eene dissertatie, over een ander onderwerp ter defensie aanbiedt.

Wat de vraag betreft, om de vergunning te erlangen om gebruik te maken van de instrumenten van het observatorium, heeft de faculteit ons naar den hoogleeraar HOEK verwezen; zoodra wij van dezen hoogleeraar het berigt daarop ontvangen, zullen wij de eer hebben Uwe Excellentie daarentrent te berigten.

Curatoren der Hoogeschool te Utrecht,

(get.) W. C. MEES, *President.*

(") W. J. VAN HOIJTEMA, *Secretaris.*

*Aan Zijne Excellentie den Heer
Minister van Binnenlandsche Zaken
te 's Gravenhage.*

Voor eensluitend afschrift,

*De Secretaris-Generaal bij het Ministerie
van Binnenlandsche Zaken,*

HUBRECHT.

N°. 189.

5de AFDEELING:

Onderwijs, kunsten
en wetenschappen.

's GRAVENHAGE, 26 April 1870.

Na kennis te hebben genomen van Uwen brief van 7 April jl., n°. 166, betreffende het adres van mr. A. J. SANDBERG en van de nadere officieuse mededeelingen van Uwen Voorzitter, meen ik U in overweging te mogen geven de wis- en natuurkundige faculteit aan Uwe hoogeschool uit te noodigen aan den heer SANDBERG de redenen schriftelijk kenbaar te maken, die haar weerhouden hem tot de promotie toe te laten. Gij zoudt de faculteit, voor zoo veel noodig, kunnen opmerkzaam maken, dat tot de promotie, volgens art. 107 van het org. besluit op het hooger onderwijs van 2 Augustus 1815, het schrijven en defenderen van een specimen inangurale noodig is.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.) FOCK.

*Aan Heeren Curatoren der
Hoogeschool te Utrecht.*

Voor eensluitend afschrift,

De Secretaris-Generaal,

HUBRECHT.

Inlichtingen op het adres van mr. Sandberg, houdende verzoek om aan de faculteit van wis- en natuurkunde te promoveren.

Hoog Edel Gestrenge Heer!

Geeft met verschuldigten eerbied te kennen,

Mr. A. J. SANDBERG,

dat volgens art. 108 der wet op het hooger onderwijs de promotie op elk onderwerp geoorloofd is, dat niet strijdig is met de openbare orde en goede zeden;

dat de Utrechtsche wis- en natuurkundige faculteit alhier hem die promotie weigert op grond van een brief van den Minister, waarin aan requestrant de promotie op een ander onderwerp wordt vergund;

wenscht gaarne te weten:

1°. in hoever de Minister bedoeld heeft met dien brief veranderingen te brengen in de wet en of niet het besluit suasief en als terminus medius is bedoeld;

2°. of bovendien genoemd besluit voor het eerste geval slaan kan op eene vroegere aanvraag om te promoveren;

3°. of het de wet kan vernietigen.

Bijaldien de Minister mogt bevinden, dat den ondergeteekende de aanvraag en het verkrijgen van een uur om te promoveren, volgens de wet op elk onderwerp vrijstaat, volgens genoemd art. 108 en het de bedoeling van Zijne Excellentie geweest is, der faculteit regt te geven tot weigering alleen voor het geval, dat het onderwerp, dat is de dissertatie, in denzelfden toestand als het afgekeurde gebleven is;

wenschte hij:

dat dit den senaat der akademie alhier van hooger hand worde te kennen gegeven;

voorts aan denzelfden worde gelast den ondergeteekende een uur te geven ter promotie.

Redenen waarom requestrant zich tot Uwe Excellentie wendt met eerbiedig verzoek, ook wegens vertrek, hierop eene spoedige decisie te willen geven.

Utrecht, 5 Junij 1870.

't Welk doende,

(get.) Mr. A. J. SANDBERG.

Aan Zijne Excellentie den Minister
van Binnenlandsche Zaken.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie
van Binnenlandsche Zaken,

HUBRECHT.

N°. 192.

5de AFDEELING:

Onderwijs, kunsten
en wetenschappen.

's GRAVENHAGE, 9 Junij 1871.

Na mijn schrijven van 26 April jl., n°. 189, 5de afd., had ik mij gevleid, dat de zaak van mr. A. J. SANDBERG nu tot een einde zou zijn gekomen.

Uit zijn hiernevensgaand adres meen ik evenwel te moeten opmaken, dat dit het geval niet is. Geliefd mij alzoo te doen weten hoe het er mede gelegen is.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.) FOCK.

Aan Heeren Curatoren der
Hoogeschool te Utrecht.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal,

HUBRECHT.

N°. 243.

3 Bijlagen.

UTRECHT, den 30sten Junij 1870.

Wij hebben nog aan Uwe Excellentie een antwoord te doen toekomen op uwe missive van den 26sten April 1870, lit. A, 5de afdeeling, betreffende het adres van mr. A. J. SANDBERG, waarbij aan ons door U H. Ed. Gestr. in overweging gegeven werd de wis- en natuurkundige faculteit an onze hoogeschool uit te noodigen om aan den heer SANDBERG de redenen schriftelijk kenbaar te maken, die haar weerhouden hem tot de promotie toe te laten. Door U H. Ed. Gestr. werd daarbij opgemerkt dat wij de faculteit, voor zooveel noodig, opmerkzaam zouden kunnen maken, dat tot de promotie volgens art. 107 van het organiek besluit op het hooger onderwijs van 2 Augustus 1815, het schrijven en defenderen van een specimen inaugurale noodig is.

Wij hadden de eer daarna van Uwe Excellentie een schrijven te ontvangen van 9 Junij jl., n°. 192, 5de afdeeling, met toezending van een nader, hierbij teruggaand adres van mr. A. J. SANDBERG, waaruit aan U H. Ed. Gestr. gebleken is dat aan de hem betreffende zaak nog geen einde gekomen is.

Naar aanleiding van de eerste hierboven aangehaalde missive hebben wij de eer aan Uwe Excellentie te berigten dat wij de wis- en natuurkundige faculteit toen dadelijk hebben uitgenoodigd om dienovereenkomstig aan den adresant schriftelijk mededeeling te doen van de redenen, die haar weerhouden hem tot de promotie toe te laten.

Daaruit is eene officiele correspondentie met de faculteit en in verband daarmede, dewijl het antwoord der faculteit, ons op den 18den Mei jl. geworden, niet in allen deele voldoende was, eene officieuse briefwisseling tusschen haren decanus en onzen secretaris voortgevloeid.

De slotsom daarvan is, dat ons eindelijk door den secretaris mededeeling is gedaan van eene onder dagteekening van 28 Junij 1870 aan hem gerigte missive van den genoemden decanus dr. F. A. W. MIQUEL, die daarin te kennen geeft dat hij, alvorens het schrijven van den secretaris te beantwoorden, deswege met zijne faculteit in overleg getreden is, en dat hij dit zijn antwoord wenscht beschouwd te hebben als officieel tot ons collegie te zijn gerigt.

Na kennismeming van dat stuk hebben wij geen bezwaar gemaakt hetzelfde in zijn geheel aan U H. Ed. Gestr. mede te deelen.

Het bevat toch eene duidelijke niteenzetting van hetgeen er tusschen mr. A. J. SANDBERG en de wis- en natuurkundige faculteit is voorgevallen, en regtvaardigt, naar

Inlichtingen op het adres van mr. Sandberg. houdende verzoek om aan de faculteit van wis- en natuurkunde te promoveren.

het ons voorkomt, op eene voldoende wijze de weigering der faculteit om den adressant op dezelfde dissertatie tot de promotie toe te laten. Eene inzage toch van de missive van den decanus der faculteit zal aan Uwe Excellentie de overtuiging geven dat hier aan geene verbetering te denken valt van het stuk, waarop eenmaal het toekennen van den doctoralen graad aan mr. SANDBERG is geweigerd.

Wij nemen dus de vrijheid aan UH.Ed.Gestr. in overweging te geven om van uwentwege aan den adressant de bovenstaande redenen te doen mededeelen, waarom in zijn verzoek niet kan worden getreden, en hopen dat Uwe Excellentie zal kunnen afzien van den wensch dat de faculteit op nieuw met den heer SANDBERG in correspondentie trede, daar wij ons overtuigd houden dat alleen op de door ons aangegeven wijze aan die onaangename zaak een einde zal kunnen worden gemaakt.

Ten slotte veroorloven wij ons nog aan Uwe Excellentie hierbij mededeeling te doen van eene missive van den hoogleeraar HOEK, in verband met het verzoek van mr. SANDBERG tot het bekomen van vergunning om gebruik te maken van de instrumenten van het observatorium, waartoe betrekking had het slot onzer missive van 6 April 1870, n°. 166.

Curatoren der hoogeschool te Utrecht,

(get.) P. DE BEAUFORT, l. Voorz.

» W. J. VAN HOIJTEMA, Secretaris.

Aan Zijne Excellentie den heer
Minister van Binnenlandsche Zaken
te 's Gravenhage.

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van
Binnenlandsche Zaken,

HUBRECHT.

UTRECHT, 28 Junij 1870.

Wel Edel Gestrenge Heer!

Ik heb uw schrijven d.d. 25 dezer maand niet op eigen gezag gemeend te mogen beantwoorden, maar na overleg met de faculteit, en wensch dat mijn antwoord beschouwd worde als officieel tot heeren curatoren gerigt, met de uitdrukking tevens van den wensch, dat het door Hun Edel Groot Achtbaren aan Zijne Excellentie den Heer Minister van Binnenlandsche Zaken worde medegedeeld, vertrouwend dat er een einde zal komen aan de voor allen lastige quaestie van jhr. mr. A. J. SANDBERG.

Sedert ons schrijven d.d. 18 Mei ll., is er eene verandering in den staat der zaak gekomen.

De heer SANDBERG bracht mij een bezoek, waarin ik hem duidelijk zocht te maken dat de faculteit moest volharden bij haar besluit, om van hem eene dissertatie te verlangen over een ander onderwerp, en omdat bij zijne mislukte promotie gebleken was zijne zeer onvoldoende kennis van het onderwerp en van astronomie in het algemeen, en dat eene dissertatie die als ware het eene doorlopende rekensom is, geen vertrouwen kan verdienen, daar hij zelf reeds ongeveer voor den zesden keer er veranderingen in gemaakt had, zonder die plaatselijke veranderingen in de cijfers op de vervolgen der rekening te doen gelden; dat bovendien de Latijnsche redactie op vele plaatsen, taalfouten daargelaten, onverstaanbaar was. Verder, at na eenmaal afgewezen te zijn, niet enkel meer de vraag

was of zijn arbeid in strijd ware met de goede zeden. Ik vroeg hem of hij ook wist, wat ik vernomen had, dat op het astronomisch congres te Weenen, waarheen zijne dissertatie gezonden was, door professor ARGELAUDER van Bonn en door den observator TIELE daarover ongunstig was geoordeeld, en dat professor KAISER van Leiden, onder welke alleen jhr. SANDBERG gewerkt heeft, dit oordeel bevestigd had. De heer SANDBERG betuigde dit niet te weten; alleen had prof. KAISER hem opmerkingen gemaakt, maar deze begreep de zaak niet. Toen ik hem ten slotte herinnerde hoe onheusch hij de faculteit die hem hare bezwaren bij de aanbieding der derde editie zijner dissertatie mondeling wilde mededeelen, behandeld had, door te laten zeggen dat hij met haar niets te doen had, erkende hij dat; het gevolg was dat hij zelf daartoe nu een schriftelijk zeer laconisch aanzoek deed.

Om de maat tot overmaat vol te meten, stelde ik voor, hem te ontvangen en meende van de tegenwoordigheid van alle leden zeker te zijn; maar kort voor de vergadering meldde prof. HOEK niet te zullen verschijnen. Dit gaf voor de overige leden der faculteit niet geringe verlegenheid, en ik bepaalde mij om den heer SANDBERG te herhalen, wat ik hem vroeger gezegd had. De faculteit verzocht nu prof. BUYS BALLOT de laatste editie der dissertatie met de voorgaande te vergelijken. Van die vergelijking deel ik het volgende mede:

dat de cijfers geen vertrouwen verdienen, omdat zij telken male veranderd werden.

Veranderingen in de laatste editie zijn:

bladz. 11, twee getallen onder Julij 29;

» 17, een teeken $O \equiv - X$ en een regel lager;

» 18, twee m's bijgezet en acht regels lager eene verandering;

» 19—25, de verschillen van eenige waarnemingen veranderd;

» 26, + 6.1 in plaats van + 6.0:

» 27, een regel in het midden bijgevoegd, ook aan het einde;

» 28, regel 7, twee fouten verbeterd;

» 28, » 14, eene fout er ingebracht;

» 28, » 17, er uitgehaald;

» 28, » 8 van onderen, eene regel ingevoegd;

» 29, twee regels ingevoegd en een regel veranderd;

» 30, acht regels bijgevoegd;

» 31, in de waarnemingen zijn vier getallen een weinig anders;

» 31, de hoofden boven de cijfers *verkeerd* geplaatst, eene omstandigheid die niet veel vertrouwen inboezemt.

Nu volgen twee bladzijden volkomen gelijk aan de vroegere, want het zijn formules uit GAUÏS overgenomen, maar bladz. 35 bevat dezelfde formules als vroeger bladz. 34, uit de veranderde waarnemingen op nieuw berekend.

Tot bladz. 35 zijn dus 20 regels ingevoegd, eenige fouten er uitgehaald, enkele anderen daarvoor in de plaats gezet. De taal is even onverstaanbaar gebleven, want de letters zijn dezelfde gebleven.

Wat verder bladz. 36, 37, 38, 39, 40 tot 42, 43, staat, is ook in de voorgaande dissertatie te vinden, behalve dat er wat ingelascht is uit de interpolatierekening en daartegen de vroegere bladz. 36—37 zijn weggelaten; overeenstemmend:

laatste editie: voorlaatste editie:

bladz. 37 met 39, op een paar () na,

» 38 » 40, waarin een tabelletje weggelaten en door eenige onnaauwkeurige regels vervangen is.

Bladz. 39, eerste helft met bladz. 41, eerste helft, maar zoo er al fouten uit zijn gegaan, zijn er ook nieuwe ingekomen, en het zijn zelfs geen vergelijkingen. Al kan men begrijpen dat er overal $= O$ behoort te staan, zoo is toch

Inlichtingen op het adres van mr. Sandberg, houdende verzoek om aan de faculteit van wis- en natuurkunde te promoveren.

het tusschengevoegde „numeros bis prodeutes omisi” volkomen onverstaanbaar. Dan volgen er weer 7 gelijke regels en dan een paar nieuwe bladzijden 40 en 41 die er goed uitzien. Dat gedeelte is eene nieuwe bewerking, bladz. 42 van de oude met kleine verandering in de getallen, die *als ze door een ander geleverd zijn*, beter zullen geworden zijn.

Nu volgen nog zeven bladzijden over de storingsen; op bladz. 44 vindt men de formules weder die vroeger op bladz. 35 stonden en *waarvan nu erkend wordt dat zij door den heer TIELE te Bonn gesuppeditoerd zijn*. De drie laatste regels van bladz. 44 zijn zeer slordig, om niet te zeggen fout.

Bladz. 50 staat een tabelletje als vroeger bladz. 36, maar met geheel veranderde cijfers.

Dus zijn de perturbaties nieuw bewerkt.

In de eerste 35 bladzijden is echter buiten de niet vertrouwbare zuivering van fouten geen verandering te vinden; in de overige bladzijden komen nog gelijklopende voor. *Over die bladzijden kan men echter niet disputeren, zonder ze vooraf na te rekenen, maar daartoe ontbreken de gegevens.*

De theses achter de dissertatie zijn voor een deel niet verstaanbaar wegens taalfouten of wegens wonderlijke uitdrukking.

Zoo ver de mededeeling van mijnen hooggeachten ambtgenoot De faculteit vertrouwt dat het een en ander, in verband met al het vroeger voorgevallene, den heer Minister zal doen afzien van den wensch dat de faculteit op nieuw in correspondentie trede met den heer SANDBERG.

Mogt echter Zijne Excellentie nog verdere inlichtingen noodig achten, dan wenschte de faculteit dat die' lijnregt van den hoogleeraar der astronomie gevraagd worden.

Naar ons gevoelen moet eene faculteit vrij zijn in de beoordeeling van eenen wetenschappelijken arbeid, de senaat over het al of niet verleenen van graden. Wordt op het adres van den heer SANDBERG geantwoord, dat zijne dissertatie na ingewonnen berigt niet betrouwbaar is en het schijnt dat hij niet berekend is voor het onderwerp, dan is aan deze zaak een regtvaardig einde gemaakt.

De Decanus der wis- en natuurkundige Faculteit,

(get.) F. A. W. MIQUEL.

*Wel Edel Gestr. Heere Secretaris van
Hun Edel Groot Achtbare Heeren,
Heeren Curatoren der Hoogeschool
te Utrecht.*

Voor eensluidend afschrift,

*De Secretaris van Curatoren der hoogeschool
te Utrecht,*

(get.) W. J. VAN HOIJTEMA.

Voor eensluidend afschrift,

*De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van
Binnenlandsche Zaken,*

HUBRECHT.

UTRECHT, 13 April 1870.

In antwoord op uwe missive n°. 165, aangaande het verzoek van mr. A. J. SANDBERG, heb ik de eer U Edel Groot Achtbaren het volgende mede te deelen.

Dat aan den heer SANDBERG als student in der tijd is toegestaan op de sterrewacht alhier waarnemingen te doen, doch dat hij weldra weder uit eigen beweging is weggebleven.

Dat ik, als de heer SANDBERG het mij verzocht had, stellig zou geweigerd hebben hem nu op de sterrewacht toe te laten, aangezien:

1°. zijne verregaande onkunde en excentriciteit van zijne werkzaamheden geen het minste nut doen verwachten;

2°. zijne onhandelbaarheid hem tot een hoogst onaangename bezoeker maken;

3°. zijne gedragingen mij overtuigd hebben, dat hij niet wel bij het hoofd is, en dat er in dien toestand niet aan te denken valt, hem een goed instrument toe te vertrouwen.

Ik moet bij deze gelegenheid U Ed. Gr. Achtb. er op wijzen, dat het vreemd moet schijnen dat de heer SANDBERG, na al de onaangenaamheden die er hier reeds geweest zijn, verlangt te Utrecht op de sterrewacht te werken en niet te Leiden, waar een groote inrigting, met uitgebreid personeel, geheel op wetenschappelijke onderzoekingen is ingerigt. En dat te meer, nadat de heer SANDBERG aldaar eenigen tijd is werkzaam geweest. Het is waarschijnlijk dat ook daar zaken zijn voorgevallen, die hem den terugkeer aldaar onmogelijk maken.

U Ed. Gr. Achtb. zult derhalve wel met mij van meening zijn, dat het voor mij meer dan onaangenaam zou wezen, opgescheept te worden met iemand dien men elders niet wil, en dien ik beschouwen moet als een ongelukkige, wiens toestand ik betreur, doch over wiens handelingen ik niet op mij nemen kan toezigt te houden.

De Directeur der Sterrewacht,

(get.) M. HOEK.

*Aan de Edel Groot Achtbare Heeren
Curatoren der Utrechtsche Hoogeschool.*

Voor eensluidend afschrift,

*De Secretaris van Curatoren der Hoogeschool
te Utrecht,*

(get.) W. J. VAN HOIJTEMA.

Voor eensluidend afschrift,

*De Secretaris-Generaal bij het Ministerie van
Binnenlandsche Zaken,*

HUBRECHT.

N°. 221.

5de AFDEELING:

*Onderwijs, kunsten
en wetenschappen.*

'S GRAVENHAGE, 9 Augustus 1870.

Onder toezending van nevensgaande beschikking, bestemd voor mr. A. J. SANDBERG, heb ik de eer U te verzoeken daarvan mededeeling te doen zoowel aan hem als aan de wis- en natuurkundige faculteit uwer hoogeschool, met uitnodiging aan deze laatste om, wanneer genoemde heer SANDBERG zich ten gevolge dier beschikking tot haar mogt wenden, hem namens mij de mededeeling te doen, voorgesteld aan het slot van uw schrijven van 30 Junij jl., n°. 243.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(get.) FOCK.

*Aan Heeren Curatoren der
Hoogeschool te Utrecht.*

Voor eensluidend afschrift,

De Secretaris-Generaal,

HUBRECHT.

Inlichtingen op het adres van mr. Sandberg, houdende verzoek om aan de faculteit van wis- en natuurkunde te promoveren.

9 Augustus 1870.

N°. 221.

5de AFDEELING.

Adres van mr. A. J. SANDBERG, te Utrecht, houdende verzoek om nadere inlichtingen aangaande een schrijven van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de wis- en natuurkundige faculteit der hoogeschool te Utrecht gerigt, betreffende de promotie van den adressant.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

Gezien het berigt van heeren curatoren der hoogeschool te Utrecht, dd. 30 Junij jl., n°. 243;

Geeft den adressant te kennen, dat hij met zijn verzoek verwezen wordt naar de wis- en natuurkundige faculteit der hoogeschool te Utrecht, die uitgenoodigd wordt hem de verlangde inlichtingen te geven.

's Gravenhage, 9 Augustus 1870.

(get.) FOCK.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal,

HUBRECHT.

[18. 2.]

VERSLAG DER COMMISSIE belast met het onderzoek betrekkelijk de bovengenoemde inlichtingen; uitgebragt in de zitting van den 28sten April 1871.

De heer mr. A. J. SANDBERG, te Utrecht, heeft zich tot deze Vergadering gewend met een adres, waarin hij zich beklaagt, dat hij belet wordt aan de Utrechtsche hoogeschool in de faculteit van wis- en natuurkunde te promoveren; beweert regt te hebben tot de promotie te worden toegelaten, maar van curatoren, Ministers en professoren in tegengestelden zin eene beslissing te hebben ontvangen. Hij vraagt ten slotte, in zijn regt te worden hersteld.

Den 30sten Junij 1870 besloot de Kamer, op voorstel van de Commissie tot de Verzoekschriften, dit adres ter griffie neder te leggen en tevens inlichtingen te vragen van den Minister van Binnenlandsche Zaken.

Die inlichtingen werden den 9den Augustus daaraanvolgende door den toenmaligen Minister verstrekt, door overlegging van een afschrift der te dier zake gewisselde stukken.

Deze stukken werden bij besluit uwer Vergadering van 22 September jl. gesteld in handen van de ondergeteekenden, die zich thans de eer geven hunne beschouwingen daaromtrent aan u mede te deelen.

Uit die stukken blijkt, dat mr. A. J. SANDBERG zich den 11den Julij 1869 bij den Minister van Binnenlandsche Zaken beklaagde, dat hij den 1sten April 1869 bij de philosophische faculteit te Utrecht een uur aangevraagd had ten einde in die faculteit te promoveren, en dat den 11den Julij, dus na ruim drie maanden wachters, nog niet aan zijn verzoek voldaan was, weshalve hij verlangde, dat onderzocht werd, in hoever de faculteit tot zoodanige handeling regt had.

De Minister stelde dat adres den 15den Julij in handen van curatoren der Utrechtsche hoogeschool, met verzoek om daarop zoo spoedig mogelijk inlichting te geven.

Uit het antwoord van curatoren, dd. 17 Julij bleek, dat de adressant reeds eenmaal tot de promotie was toegelaten, maar dat hem toen de graad van doctor geweigerd was. De reden dier weigering lichtte de faculteit op officiele wijs toe.

Zij begon met de opmerking, dat de heer SANDBERG reeds

vroeger getoond had door een zonderling geschrijf tegen professor OPZOOMER, zeer opgewonden te zijn. »De faculteit» nam dit natuurlijk niet in aanmerking toen zij hem het doctoraal examen in de philosophie afnam, maar de zaak schijnt toch zooveel indruk gemaakt te hebben, dat men haar bij de uiteenzetting der feiten voorop plaatste.

Hoe het zij, dat examen was »zoo schraal», dat de candidaat »naauwelijks en zonder graad tot het derde gedeelte op (lees of?) de promotie werd toegelaten». De candidaat wenschte nu op eene astronomische dissertatie te promoveren, maar de hoogleeraar HOEK »vond, na veel moeite, vergeefschen arbeid en allerlei onaangenaamheden, hem daartoe geheel ongeschikt».

Toen de heer SANDBERG later, na een verblijf te Bonn, met eene dissertatie van astronomischen inhoud zich ter promotie aanmeldde, rees er twijfel of hij dat stuk wel zelf bewerkt had: »de deskundige leden der faculteit» waren van oordeel, dat dit bij de promotie moest blijken.

»Bij de promotie — zoo vervolgt de faculteit — bleek het tegendeel, en toen deze in eene soort van examen veranderde, werd het duidelijk, dat de heer SANDBERG in de beginselen dier wetenschap nog onkundig was. Hij werd dus afgewezen.»

Alvorens verder te gaan, meent uwe Commissie bij deze verklaring der faculteit te moeten stilstaan, omdat zij feiten aan den dag brengt, die niet van de meest stipte opvolging der bepalingen van het organiek besluit op het hooger onderwijs getuigen.

DE PROMOTIE VERANDERDE IN EENE SOORT VAN EXAMEN.

Art. 109 van het Koninklijk besluit van 2 Augustus 1825, n°. 114, regelt de wijze waarop de promotie plaats heeft. Bij private promotie zal de dissertatie »in de faculteit tegen de oppositie der professoren moeten verdedigd worden».

Van examen is daar geen sprake: de promotie mogt dan ook niet in een examen worden veranderd, of liever, daarin ontaarden.

Is die handeling der faculteit al onverklaarbaar, nog onverklaarbaarder is het, hoe de candidaat thans in de beginselen der wetenschap, waarin hij promoveerde, in casu de astronomie, onkundig kon blijken, althans wanneer de faculteit de voorafgaande, door het organiek besluit voorgeschreven examina met de noodige zorg en gestrengheid heeft afgenomen.

Alvorens tot de promotie te worden toegelaten moet men zekere examina hebben afgelegd, en volgens de bepaling van art. 105 »in alle deze examina voldaan» hebben.

En wat wordt bij die examina geëischt? De drie volgende artikelen van het organiek besluit zijn daaromtrent zeer duidelijk.

» Art. 92.

» Als voorbereidende graad voor het doctoraat in de wis- en natuurkundige wetenschappen wordt tot het candidaat-schap gevorderd:

» 1°. Een examen in de wiskunde, proefondervindelijke natuurkunde, sterrekunde en algemeene beginselen der natuurlijke historie en kruidkunde.

» 2°. Het bewijs, dat men buitendien de lessen over de Latijnsche en Grieksche letterkunde, en die over de redeneerkunde met vrucht hebbe bijgewoond.»

» Art. 94.

» Tot het doctoraal examen in de faculteit der wis- en natuurkundige wetenschappen, waardoor de titel bekomen wordt van *matheseos magister*, *philosophiae naturalis doctor*, wordt gevorderd:

» 1°. Een examen in de toegepaste wiskunde, de wiskundige natuurkunde, de wiskundige sterrekunde, de toegepaste scheikunde, en de geologie.

» 2°. De oplossing van een wiskundig en van een natuurkundig vraagstuk.

» 3°. Het bewijs dat men buitendien de lessen over de bovennatuurkunde en de geschiedenis der wijsbegeerte met vrucht hebbe bijgewoond.»